

Sygn. akt XVII AmC 271/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Gospodarczy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Sp. z o. o. z siedzibą w K.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Sp. z o. o. z siedzibą w K. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „Wszelkie spory wynikłe z niniejszej umowy, Strony deklarują rozwiązywać polubownie. Przy braku porozumienia w kwestii polubownego rozstrzygnięcia sporu, sprawy rozpatrywane będą przez sąd powszechny w Krakowie właściwy dla miejsca wykonania umowy.”

II. zasądza od pozwanego (...) Sp. z o. o. z siedzibą w K. na rzecz powoda J. K. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Sp. z o. o. z siedzibą w K. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego (...) Sp. z o. o. z siedzibą w K..

XVII AmC 271/11

UZASADNIENIE

Powód J. K. wniósł 01.02.2011 pozew przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy stosowanego w obrocie z konsumentami o treści: „Wszelkie spory wynikłe z niniejszej umowy, Strony deklarują rozwiązywać polubownie. Przy braku porozumienia w kwestii polubownego rozstrzygnięcia sporu, sprawy rozpatrywane będą przez Sąd powszechny w Krakowie właściwy dla miejsca wykonania umowy” oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód stwierdził, że sporny zapis ustala w praktyce właściwość sądu w każdym przypadku na korzyść przedsiębiorcy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych, a ponadto o połączenie spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawami toczącymi się przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów o sygn. akt XVII AmC 72/11, XVII AmC 270/11, XVII AmC 298/11, XVII AmC 299/11. Pozwany podniósł, iż Powód podzielił roszczenie wyłącznie w celu zwielokrotnienia kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany wskazał, iż wytoczenie kilku odrębnych powództw

stanowi nadużycie prawa podmiotowego i nie powinno korzystać z ochrony. Pozwana spółka wskazała również, iż proponowany zapis o właściwości sądu nie jest niekorzystny dla Klientów, gdyż nie kształtuje on uprawnień klientów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i nie narusza w żaden sposób ich interesów. Pozwany nie zaprzeczył, aby stosował wzorzec umowy o treści dołączonej do pozwu, wskazując jednocześnie, że załączony przez powoda wydruk zawiera wyłącznie w pełni negocjowalny wzór i wszelkie zawarte tam klauzule klient może dowolnie zmieniać w drodze negocjacji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) sp. z o.o. z siedzibą w K.. Pozwany oferuje usługi budowlane, posługując się w tej działalności wzorcem umowy przedwstępnej sprzedaży. We wzorcu tym znalazło się postanowienie o treści: „Wszelkie spory wynikłe z niniejszej umowy, Strony deklarują rozwiązywać polubownie. Przy braku porozumienia w kwestii polubownego rozstrzygnięcia sporu, sprawy rozpatrywane będą przez Sąd powszechny w Krakowie właściwy dla miejsca wykonania umowy”.

Powyższy stan faktyczny nie był ostatecznie sporny między stronami i został ustalony przez Sąd w oparciu o powołane wyżej dokumenty i zeznania pozwanego przesłuchanego w charakterze strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo jest zasadne.

Analizując abuzywność zakwestionowanego postanowienia umownego, wskazać należy, że w myśl art. 385¹ § 1 k.c. za niedozwolone uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Oznacza to, że dla uznania określonego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z praktyki stosowania z konsumentami konieczne jest stwierdzenie, że spełnia ono łącznie następujące przesłanki:

1. nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem,
2. nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
3. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
4. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta.

W toku postępowania pozwany podnosił, że istnieje możliwość negocjowania stosowanego przez pozwanego wzoru umowy przedwstępnej, a przesłany powodowi wzorzec był jedynie projektem umowy.

Okoliczność, czy w istocie strony mogły indywidualnie negocjować postanowienia umowy jest bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy gdyż w niniejszym postępowaniu następuje badanie abuzywności w sposób abstrakcyjny, na podstawie przepisów art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c. Oznacza to, że ocenie podlegają jedynie postanowienia poddane kontroli wzorca, bez względu na łączący strony stosunek zobowiązaniowy, jaki ostatecznie się ukształtował lub może się ukształtować między stronami. Potwierdzeniem powyższego jest stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w wyroku z dnia 21 października 2011 r. (sygn. VI ACa 420/11), zgodnie z którym: „Ustawodawca upoważnił sądy orzekające w sprawach, o których mowa w art. 479[36] k.p.c., do abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy, a więc kontroli dotyczącej wyłącznie treści postanowień zawartych we wzorcu, a ściślej do badania tego, czy są one niedozwolone czy nie, w oderwaniu od warunków ekonomicznych i gospodarczych działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę. Nie mają żadnego znaczenia kwestie sposobu organizacji, czy specyfiki działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę”, a także stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w wyroku z dnia 27 lutego 2003 r. (sygn. I Aca

834/02): „Kontrola wzorca dokonywana w trybie postępowania w sprawach o uznanie wzorca umowy za niedozwolone (abuzywne), jest kontrolą abstrakcyjną, co oznacza, że dokonuje się jej niezależnie od tego, czy wzorec był czy nie, zastosowany w jakiejś konkretnej umowie. Jest ona odmienna od kontroli incydentalnych dokonywanych w oparciu o klauzulę generalną z art. 385[1] § 1 KC lub przez kontrolę treści umowy zaczerpniętej z użycia klauzuli abuzywnej, wymienionej w art. 385[3] KC”. W niniejszej sprawie bez znaczenia pozostaje więc okoliczność, czy konsument miał możliwość indywidualnej negocjacji poszczególnych postanowień umowy. Istotne jest to, że pozwany przedstawia konsumentowi do podpisu gotowy wzorec zawierający określonej treści klauzule.

Zakwestionowane postanowienie nie dotyczy także głównych świadczeń stron, Przedmiotem badania Sądu w odniesieniu do zaskarżonej klauzuli stała się więc jej ewentualna sprzeczność z dobrymi obyczajami, jak również ustalenie, czy ukształtowane nią prawa i obowiązki stron nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać więc działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające na niekorzyść od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny. Mogą tu bowiem wejść w grę także inne aspekty, jak choćby zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu.

Dokonując analizy zakwestionowanej klauzuli umownej, Sąd stwierdził, że pozostaje ona w sprzeczności z dobrymi obyczajami i w konsekwencji rażąco narusza interesy konsumentów.

W świetle zakwestionowanej klauzuli, każdy przypadek sporu pomiędzy pozwanym, a konsumentami został poddany kognicji sądu właściwego dla miejsca wykonania umowy, niezależnie od tego, która strona umowy występuje z powództwem. Takie rozwiązanie narusza interes konsumenta w sytuacji, gdyby miał przyjąć rolę procesową pozwanego, jako że ogólne zasady postępowania cywilnego przewidują, iż powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania (art. 27 § 1 kpc). Podobnie, interes konsumenta doznaje uszczerbku, gdyby wedle przepisów szczególnych postępowania cywilnego był on uprawniony do wytoczenia swojego powództwa przed sąd właściwy według właściwości przemiennej. Nie ma bowiem wątpliwości, że występowanie przed sądem położonym w odległym miejscu wiąże się z dodatkowymi kosztami z tytułu przejazdu, a także z niedogodnościami osobistymi związanymi przede wszystkim z koniecznością poświęcenia znacznie większej ilości czasu niż należałoby poświęcić gdyby spór był rozpatrywany przez sąd miejscowo właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta .

Nie ma zatem wątpliwości, że zakwestionowane postanowienie narusza interes konsumenta. Naruszenie to należy uznać za rażące, bowiem utrudnia ono konsumentom dostęp do sądu, co może potencjalnie wpływać na skuteczność obrony praw oraz dochodzenia przez nich swoich roszczeń. Za naruszające dobre obyczaje Sąd uznał natomiast samo ukształtowanie praw i obowiązków między przedsiębiorcą, a konsumentem w sposób asymetryczny na niekorzyść tego ostatniego.

Nadto, zakwestionowana klauzula umowna mieści się w zakresie postanowienia art. 385³ pkt 23 kc, zgodnie z którym w razie wątpliwości za niedozwolone uważa się postanowienia umowne narzucające rozpoznanie sprawy

przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. W świetle ugruntowanego orzecznictwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2006 r., sygn. akt I CK 297/2005) naruszenie jednego z postanowień art. 385³ kc przesądza o jednoczesnym naruszeniu art. 385¹ § 1 kc, który definiuje pojęcie postanowienia niedozwolonego.

Wymienione przyczyny wskazują zdaniem Sądu, na ukształtowanie obowiązków konsumenta w spornym postanowieniu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, który narusza rażąco interesy tego konsumenta (art. 385¹ § 1 kc). Wobec tego, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania w obrocie z konsumentami zakwestionowanej w pozwie klauzuli umownej na podstawie art. 479⁴² § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania postanowiono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. obciążając nimi stronę pozwaną stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Na podstawie art. 98 § 3 do kosztów tych zaliczono koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 zł określonej w § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Opłatę sądową w wysokości 600 zł, od wniesienia której powód był zwolniony, Sąd postanowił przejąć na rachunek Skarbu Państwa na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 oraz art. 113 ust. 4 w zw. z art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., nr 167, poz. 1398 ze zm.).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzo na podstawie art. 479⁴⁴ § 1 k.p.c.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka